

DE BIBLIOTHEEK OP SCHOOL

Voor kinderopvang, primair onderwijs, voortgezet
onderwijs en mbo in Eindhoven, Waalre en Best

December 2024

de Bibliotheek
Eindhoven

Beste directeur, leescoördinator en andere geïnteresseerden,

Er ligt veel op het bord van onderwijsinstellingen en kinderdagverblijven. Naast het vaste curriculum komt ook steeds meer de nadruk te liggen op leesbevordering, digitaal informatie vergaren en burgerschapsontwikkeling. Het aanleren van deze vaardigheden kost veel tijd, begeleiding en aandacht. Tegelijkertijd hebben onderwijsprofessionals en docenten het al heel druk. Dus hoe pak je dat aan?

Gelukkig bieden de leesmediaconsulenten van de bibliotheken professionele ondersteuning. In overleg met het team op jouw kinderopvang of school kunnen ze een plan van aanpak maken dat aansluit op de behoeften van de locatie en de kinderen. Maar ze doen meer. Ze helpen ook met de uitvoering hiervan. Zo kun je je leerlingen optimaal voorbereiden op hun latere studieloopbaan en rol in de samenleving.

In deze brochure 'De Bibliotheek op School' vind je een uitleg van dit concept en de rol van de leesmediaconsulent hierin. Daarnaast licht de bibliotheek de hoofdpunten van onze visie op Leesmotivatie en leesplezier, Digitale geletterdheid en Burgerschap toe. Hierbij geven we een toelichting op de deskundigheid van de leesmediaconsulent binnen de bouwsteen 'Expertise'.

Heb je na het lezen van deze brochure nog vragen of wil je weten wat de Bibliotheek Eindhoven specifiek voor jouw kinderopvang of onderwijsinstelling kan betekenen in het bereiken van je doelstellingen? Een van onze leesmediaconsulenten gaat graag met je in gesprek!

Hartelijke groet,

Geeske Kanters, namens het team Jeugd & Jongeren van de Bibliotheek Eindhoven

Geeske Kanters, Manager Jeugd & Jongeren

INHOUDSOPGAVE

DE MISSIE VAN TEAM JEUGD & JONGEREN

Taal: Leesmotivatie en leesplezier

Digitaal: Informatievaardigheden en mediawijsheid

Mens & Samenleving: Burgerschap

BIBLIOTHEEK OP SCHOOL

Bouwsteen Expertise

De leesmediaconsulent als specialist

Maatwerk in aanbod

Gesprekscyclus

4

6

10

12

14

15

16

19

20

DE MISSIE VAN TEAM JEUGD & JONGEREN

De Bibliotheek Eindhoven helpt mensen zich te ontwikkelen. Wij willen niet alleen informatie aanbieden, we willen mensen helpen die informatie te filteren, beoordelen, begrijpen en om te zetten in praktische kennis en wijsheid. Wij helpen mensen eerst zelfredzaam te worden, en vervolgens om zichzelf verder te ontplooien. ([De bibliotheek als ontwikkelaar van mensen.](#))

Ontwikkeling is een breed begrip. Als bibliotheek ligt onze focus op de thema's Taal, Digitaal en Mens & Samenleving.

“Wij helpen mensen eerst zelfredzaam te worden, en vervolgens om zichzelf verder te ontplooien.”

De Bibliotheek op School

Het team Jeugd & Jongeren creëert met het concept de Bibliotheek op School (dBos) optimale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar. Wij vertalen de bovengenoemde hoofdthema's als volgt:

- **Taal:** Leesmotivatie en leesplezier. Het vermogen een taal goed te kunnen spreken, lezen en schrijven. En om bij het lezen ook leesplezier te hebben.
- **Digitaal:** Informatievaardigheden en mediawijsheid. De aandacht ligt daarnaast op ICT-basisvaardigheden en het begrijpen van digitale logica.
- **Mens & Samenleving:** Burgerschap. Het vermogen jezelf te ontwikkelen, deel te nemen aan de maatschappij en deze samen vorm te geven.

TAAL: LEESMOTIVATIE EN LEESPLEZIER

Leesmotivatie en leesplezier

Om van kinderen enthousiaste lezers te maken, is doorlopende aandacht voor leesmotivatie en leesplezier essentieel. Daarom is het belangrijk om te zorgen voor een goede leescultuur: dit houdt in dat de school uitstraalt dat (veel) lezen en voorlezen belangrijk, leuk en vanzelfsprekend is. Op die manier stimuleer je de intrinsieke leesmotivatie van leerlingen. Intrinsieke motivatie heeft op termijn een positieve invloed op de leesontwikkeling en komt ten goede aan het verdere studieverloop.

LEESCIRKEL VAN AIDAN CHAMBERS

Het creëren van een leescultuur baseren wij op de leescirkel van Aidan Chambers. Volgens Chambers zijn de drie elementen Aanbod, Lezen en Praten, onder leiding van de helpende volwassene, van belang voor het creëren van een leescultuur:

1. Aanbod

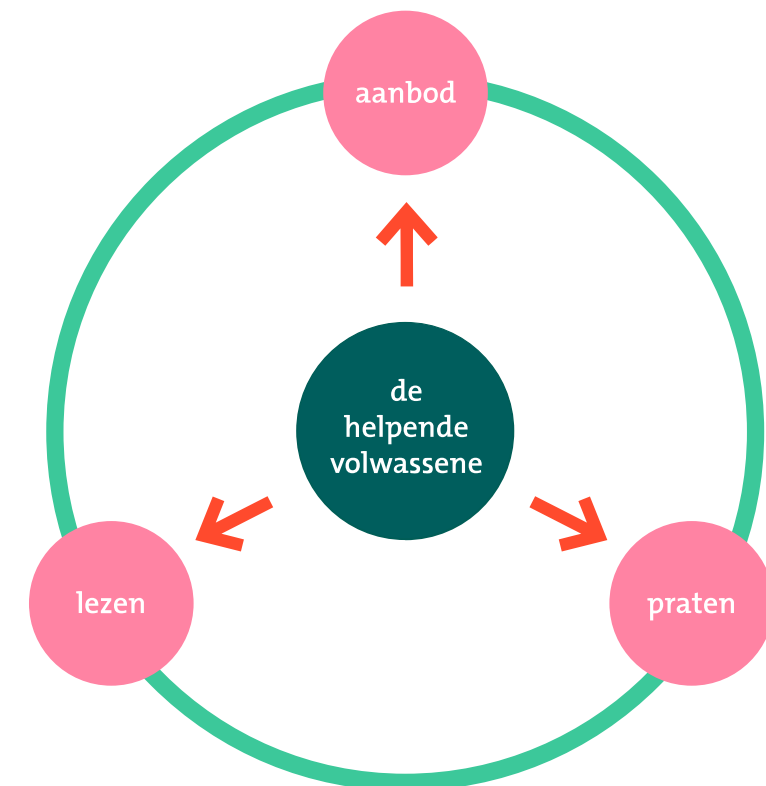
Zorg voor een prettige omgeving met aansprekende boeken die toegankelijk en beschikbaar zijn en laat de leerling zelf kiezen welke boeken diegene wil lezen.

2. Lezen

Het is de verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling om tijd vrij te maken voor lezen. 'Geef leerlingen en studenten juist op school de gelegenheid om te lezen', aldus Chambers.

3. Praten

Wanneer leerlingen en studenten praten over de gelezen boeken, koppelen ze de wereld van het boek aan hun eigen belevingswereld. Hierdoor worden ze gemotiveerder om te lezen, leren ze hun leesvoorkeuren kennen en komen op ideeën voor andere boeken.

HOE ONTWIKKEL JE EEN POSITIEVE LEESCULTUUR/LEESBELEID OP SCHOOL?

Een prettige omgeving, aantrekkelijke collectie, tijd om te lezen, promotie en begeleiding van een helpende volwassene vormen de kern voor een positieve leesattitude en een positieve leescultuur.

Voor de ontwikkeling hiervan is het van belang dat pedagogisch medewerkers en leerkrachten goed worden getraind in leesbevordering. Daarnaast is het belangrijk dat de kinderopvanglocatie/ onderwijsinstelling ruimte maakt voor leesbevorderingsactiviteiten, bijbehorende werkvormen, tijd om te praten over boeken en een mooie, aantrekkelijke leesomgeving. Een leesmediaconsulent van de bibliotheek kan je hierin adviseren.

Met de leesbevorderingsprogramma's BoekStart, BoekStart in de Kinderopvang en de Bibliotheek op School op po, vo en mbo, creëert de bibliotheek een doorgaande leeslijn¹ waarbij we inzetten op een structurele samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs en bibliotheken.

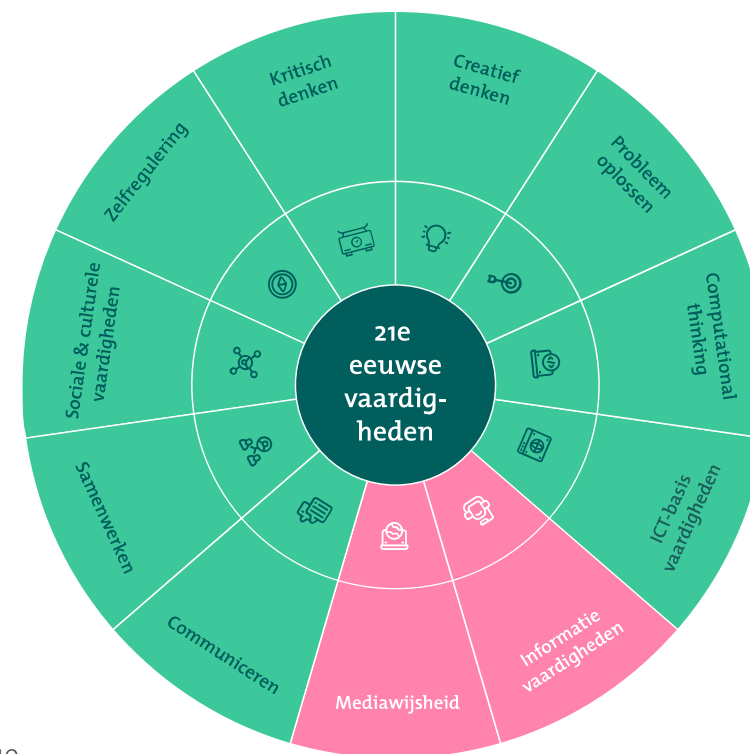
¹ In de publicatie De doorgaande leeslijn van Stichting Lezen is op basis van wetenschappelijke inzichten bondig en helder samengevat hoe de leesontwikkeling van 0 tot 20 jaar verloopt, wat er nodig is om deze ontwikkeling te stimuleren en hoe we samen kunnen werken aan een wereld waarin alle kinderen en jongeren kunnen uitgroeien tot gemotiveerde en vaardige lezers.

DIGITAAL: INFORMATIE-VAARDIGHEDEN EN MEDIAWIJSHEID

Digitale geletterdheid

Thuis, op de kinderopvang en in het onderwijs spelen media en digitale technologie een steeds grotere rol in het leven van een kind en jongere. Technologische ontwikkelingen gaan razendsnel en vragen om hun voortdurende aandacht. Niet alle leerlingen en studenten maken optimaal gebruik van de mogelijkheden die de onlinewereld hen biedt. Naast plezier en positieve ervaringen kunnen leerlingen en studenten ook in aanraking komen met negatieve aspecten, zoals cyberpesten, ongewenste ontmoetingen, uitsluiting en online fraude. Om hen hier zo goed mogelijk op voor te bereiden en begeleiden, richt de bibliotheek zich op de twee domeinen van digitale geletterdheid die in het model hiernaast zijn uitgelicht.

Bron: [SLO](#)

1. Informatievaardigheden: dit zijn vaardigheden en strategieën die nodig zijn om betrouwbare en relevante informatie te vinden en te beoordelen in de overvloedige hoeveelheid informatie die beschikbaar is, online en offline. De bibliotheek concentreert zich extra op dit domein. Dit aangezien de scheidingslijn tussen echt en nep steeds dunner wordt wat betreft nieuws en informatie. Dat komt ook mede door de komst van AI.

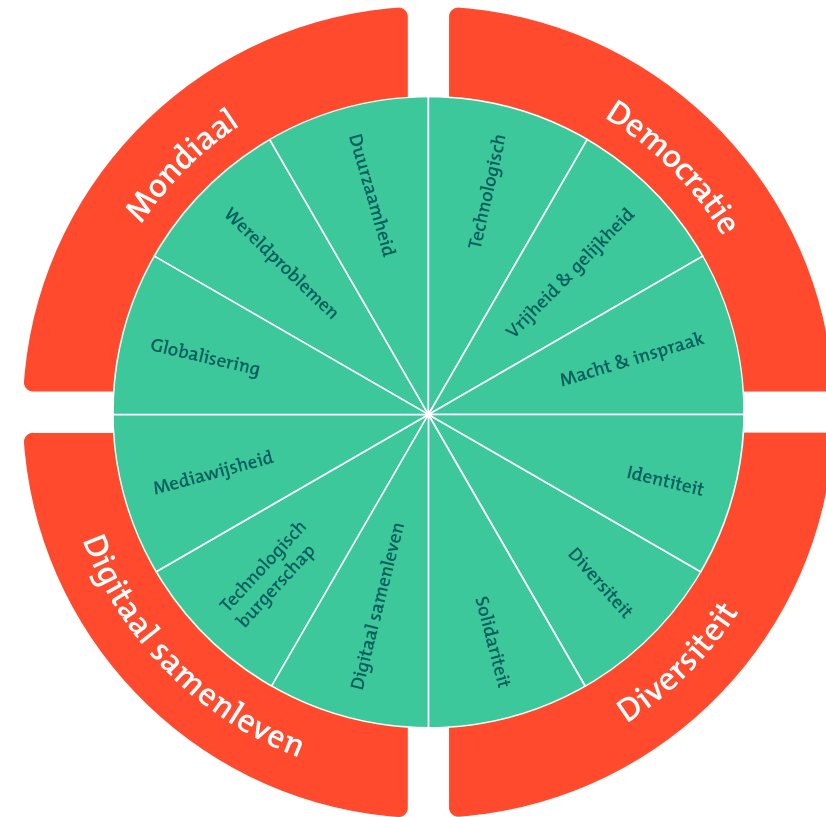
2. Mediawijsheid: dit stelt leerlingen en studenten in staat om informatie en media-inhoud kritisch te beoordelen, zodat ze de betrouwbaarheid, relevantie en mogelijke onwaarheden kunnen herkennen. Zo kunnen ze bewust en selectief gebruikmaken van (online) media. Ook kunnen ze op hun gedachten, gevoelens en gedrag reflecteren en dat herkennen. Ze erkennen de impact hiervan op anderen. Omdat het gebruik en belang van online media alleen maar toeneemt, focust de bibliotheek zich extra op dit domein.

MENS & SAMENLEVING: BURGERSCHAP

Burgerschap

Scholen willen graag dat hun leerlingen en studenten kennis opdoen van de wereld. Zo kunnen ze zich ontwikkelen tot tolerante en actieve burgers. Daarom zijn ze sinds 2021 wettelijk verplicht om een doelgericht aanbod voor burgerschap te bieden, gericht op actief burgerschap en sociale cohesie. Het lezen van geschikte teksten helpt hen daarbij. Als bibliotheek hebben wij de kennis om leerlingen en studenten op de juiste manier te stimuleren om zichzelf te ontwikkelen. Wij zorgen dat ze zich kunnen herkennen en reflecteren met hen. Zo bieden we hen een bredere kijk op de wereld op een manier die aansluit bij hun belevingswereld.

Dit model is vanuit onze missie 'de bibliotheek als ontwikkelaar van mensen' ontwikkeld. Het stelt ons in staat om in te spelen op de verschillende burgerschapsthema's en onze projecten en collectie hierop aan te passen. Hiermee houden wij leerlingen en studenten spiegels voor, een wereld voor waarin ze zich kunnen herkennen. En wij houden hen vensters voor, waarmee we hen juist een brede kijk op de wereld bieden.

BIBLIOTHEEK OP SCHOOL

BOUWEN AAN EEN MEERJARIGE SAMENWERKING

De hoofdthema's van onze missie Taal (leesmotivatie en leesplezier), Digitaal (digitale geletterdheid) en Mens & Samenleving (burgerschap), worden in nauwe samenwerking met de kinderopvang, primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo-scholen in Eindhoven, Waalre en Best vormgegeven. Dat doen we door middel van het concept de Bibliotheek op School. Via zeven landelijke bouwstenen geven de bibliotheek en de onderwijsinstelling samen vorm aan een stevige en meerjarige samenwerking. In dit hoofdstuk lichten we bouwsteen Expertise uit, met de rol van de leesmediaconsulent als specialist.

BOUWSTENEN

- 1: Netwerk & Beleid
- 2: Expertise
- 3: Lees-mediaplan
- 4: Collectie & Leesomgeving
- 5: Digitaal portaal
- 6: Activiteiten
- 7: De Monitor

“De docent en de leesmediaconsulent dragen kennis van de digitale wereld over en stimuleren de leerlingen en studenten om hier zo optimaal en veilig mogelijk gebruik van te maken.”

Meer weten over het kinderdagverblijf en de bouwstenen voor het onderwijs?

BOUWSTEEN EXPERTISE

Iedere leerling heeft mensen nodig die helpt bij het lezen: de helpende volwassenen. Hierbij is een sleutelrol weggelegd voor de leesmediaconsulent en de docent. Zij zijn de personen die kennis hebben van aanbod en leesmotivatie én dragen uit hoe leuk en belangrijk lezen is. Ze motiveren, inspireren, helpen keuzes te maken, smaak te ontwikkelen en de betekenis van een tekst of boek te begrijpen. Door een kritische houding tegenover (online) informatie worden leerlingen en studenten uitgedaagd om nieuwe informatie op betrouwbaarheid te onderzoeken. De docent en de leesmediaconsulent dragen kennis van de digitale wereld over en stimuleren de leerlingen en studenten om hier zo optimaal en veilig mogelijk gebruik van te maken.

De docent is de volwassene die binnen de school het dichtst bij de leerlingen en studenten staat. Om te kunnen praten over boeken is het van essentieel belang dat docenten kennis hebben van lezen en leesbevordering.

De leesmediaconsulent is een spil in je school als het om leesmotivatie en digitale vaardigheden gaat en helpt de docent om ook op deze gebieden de rol van helpende volwassene te pakken. Informeer vrijblijvend bij de bibliotheek naar hoe een leesmediaconsulent je kan ontzorgen.

DE LEESMEDIACONSULENT ALS SPECIALIST

Als inhoudskundige op het gebied van leesbevordering en digitale geletterdheid vertaalt de leesmediaconsulent kennis uit de wetenschap naar de praktijk op school. Ook kan de leesmediaconsulent een bijdrage leveren aan de invulling van burgerschapsvorming op de locatie. Met deze kennis draagt een leesmediaconsulent bij aan de samenstelling van de collectie en de manier waarop deze in het onderwijs ingezet kan worden. Als vervolgstap enthousiasmeert de leesmediaconsulent teams en leerlingen en studenten om de kennis tot leven te brengen in de praktijk.

Leesmediaconsulenten zijn op de hoogte van de onderwijsontwikkelingen op de locatie en benutten mogelijkheden om samen de leesmotivatie en het leesplezier, digitale kennis en vaardigheden en burgerschapsvorming van kinderen en ouders te bevorderen. De leesmediaconsulent stemt vraag en bijpassend aanbod op elkaar af. Ook ondersteunt de leesmediaconsulent desgewenst beleidsmatig door te helpen met het vormen van een visie op het gebied van taal, digitaal en burgerschap. Samen met de medewerkers van een locatie werken we deze uit in concreet beleid.

Als inhoudsregisseur werkt de leesmediaconsulent samen met derden om kennis te bundelen en te verbinden met de vragen die leven bij de locatie en in de wijk. De school zelf heeft intensief contact met partijen die voor pedagogische ondersteuning en taalaanbod in de wijk zorgen. Dat is bijvoorbeeld handig als blijkt dat er op een locatie veel laagtaalvaardige ouders zijn. De juiste partijen worden samengebracht om voor kinderen en hun ouders optimale ontwikkelingskansen te creëren. Leesmediaconsulenten begeleiden en initiëren bijvoorbeeld passende programma's op de locatie, zoals De Schoolschrijver.

MAATWERK IN AANBOD

In onze samenwerking streven we naar maatwerk waarmee we samen een zo optimaal mogelijk resultaat willen behalen. Dit geldt voor zowel ons standaard aanbod (dat wordt gesubsidieerd) als voor het betaalde aanbod.

Vanuit onze visie op taal, digitaal en burgerschap bieden wij een standaard aanbod, dat tot stand komt vanuit onze gezamenlijke doelstellingen. Afhankelijk van de samenwerkingsafspraken kunnen scholen gebruik maken van het standaard aanbod. Dit aanbod bestaat uit de producten en activiteiten uit onze webshop, de basiscollectie in de schoolbibliotheek en de expertise van de leesmediaconsulenten.

Het extra aanbod bestaat uit producten en diensten waarbij we op financieel niveau afspraken maken met de locatie. We zien dat veel scholen impuls gelden gebruiken om de samenwerking te verstevigen.

Deze samenwerking is uiteraard gericht op het behalen van een goede opbrengst. Een kwaliteitsmeting bevordert dat. Een goed startpunt voor een leesplan, is het afnemen van de Monitor Boekstart, de Bibliotheek op School voor het po, vo en mbo. Het instrument meet de leescultuur en informatievaardigheden op locatie. Daarna presenteert de leesmediaconsulent de uitslag van de monitor aan het team. De school krijgt daardoor in beeld wat een goede bijdrage levert aan de leescultuur, wat de kansen voor informatievaardigheden zijn en welke aspecten nog verbeterd kunnen worden.

De resultaten van de monitor vormen een uitstekend startpunt voor de schoollocatie en leesmediaconsulent om gezamenlijke doelen vast te stellen, met daaraan gekoppelde acties in het leesmediaplan. Door de Monitor tweejaarlijks te blijven gebruiken, kunnen deze doelen gemakkelijk worden aangescherpt en bijgesteld. Naast de tweejaarlijkse afname van de Monitor de Bibliotheek op School is het uiteraard van essentieel belang dat de leesmediaconsulent, leescoördinator, docenten en directie met elkaar in dialoog blijven over (de uitvoering van) het leesplan.

Tijdsinvestering

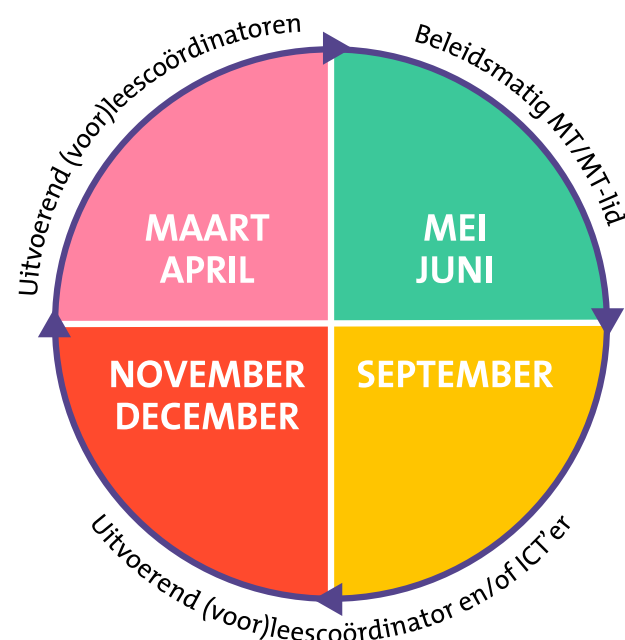
De Monitor de Bibliotheek op School vergt voor het invullen door de docent/ begeleider en de kinderen ongeveer een halfuur. Daarnaast is het van belang dat het docenten- of medewerkersteam, de leescoördinator en de directie 90 minuten tijd vrijmaken voor de presentatie van de resultaten. De leesmediaconsulent zorgt ervoor dat de Monitor ingevuld kan worden en analyseert alle antwoorden in pakweg 10 klokuren. De Monitor wordt afgenomen in de periode tussen september en januari. De analyse vindt plaats in maart.

“In onze samenwerking streven we naar maatwerk waarmee we samen een zo optimaal mogelijk resultaat willen behalen.”

GESPREKSCYCLUS

De bibliotheek werkt met een duidelijke gesprekscyclus waarbinnen we afspraken maken met de onderwijsinstelling. De gesprekscyclus geeft duidelijkheid over het aanbod van de bibliotheek en stemt vraag en aanbod goed op elkaar af. Daarnaast blijft er altijd ruimte voor innovatie. We leggen vast welke gemeenschappelijke doelstellingen we willen behalen en hoe we deze binnen het onderwijs gaan uitvoeren. Deze gesprekscyclus helpt ons om, waar nodig, samen het proces bij te sturen.

Met een afgestemd aanbod faciliteren, inspireren en trainen we docenten naargelang de behoeften.

**WIL JE WETEN WAT DE BIBLIOTHEEK
EINDHOVEN VOOR JOUW ORGANISATIE NOG
MEER KAN BETEKENEN?**

Deze brochure is met veel zorg samengesteld door de Bibliotheek Eindhoven.
Er kunnen geen rechten worden ontleend aan dit document.

de Bibliotheek Eindhoven

De Witte Dame
Emmasingel 22

Stadsdeelbibliotheek Tongelre
Bloemfonteinstraat 62

de Bibliotheek Waalre

Het Huis van Waalre
Koningin Julianalaan 19

de Bibliotheek Best

Raadhuisplein 32